

53 שהביא רבי אלעזר בן שמעון וְאֵת הַשְּׁלֵחָנוֹת אֲשֶׁר עָלִיהֶם לֶחֶם
54 הַפָּנִים זֶהב' בלשון רבים, אֱלוּ שְׁלֹשָׁה שְׁלֵחָנוֹת שְׁהוּוּ בְּמִקְרָשׁ, שְׁנַיִם
55 מֵהֶם שְׁהוּוּ בְּאֹלָם מִבְּפָנִים – בקצוה הפנימי, סמוכים לַפֶּתַח הַבַּיִת
56 – הַיְחִיב, אֶחָד שֶׁל בְּכֶסֶף – של שיש לבן ככסף, וְאֶחָד שֶׁל זָהָב, עַל
57 אֹתוֹ שֶׁל בְּכֶסֶף הִיָּה נֹתֵן הַכֹּהֵן אֶת לֶחֶם הַפָּנִים בְּכַנִּיטָתוֹ לְהַיְחִיב
58 ועומד לְפִנֵּי קֹדֶשׁ עֵרִיכְתוֹ עַל שֹׁלְחָן מִשָּׁה, וְעַל אֹתוֹ שֶׁל זָהָב הִיָּה
59 נֹתֵנוּ בְּיַצִּיאָתוֹ – לאחר הורדתו משולחן משה, עד לאחר הקטרת
60 בזיכוי הלבונה הבאים עם הלחם. והטעם שבכניסתו נותנו על של כסף
61 וביציאתו דבר של זהב מפני שֶׁמַּעֲלִין בְּקֹדֶשׁ וְלֹא מוֹרִידִין – מותר
62 לשנות דבר שבקדושה רק לתוספת מעלה ולא לגירוע, ולפיכך
63 נתנוהו בכניסתו על של כסף, לעלות ממנו לשולחן של משה
64 המצופה זהב, וביציאתו על של זהב, שלא להורידו משל זהב לשל
65 כסף. ועוד שולחן אֶחָד שֶׁל זָהָב הִיָּה בְּפָנִים, השלישי מבין שלשת
66 השולחנות הנזכרים, הוא שולחן משה שֶׁעָלָיו לֶחֶם הַפָּנִים תָּמִיד.
67 ולכך כתב הפסוק 'עליהם לחם הפנים' בלשון רבים, שעל שלשתם
68 הניחודו.
69 הגמרא מבררת מהו המקור שמעלין בקודש ואין מורידין. מבררת
70 הגמרא: וּמֵאֵן לֵן דְּאִין מוֹרִידִין – מהיכן למדנו שאין מורידים דבר
71 שבקדושה ממעלתו. משיבה הגמרא: אֶמַר רַבִּי, דְּאֶמַר קְרָא בענין
72 הקמת המשכן בשמיני למילואים (שמות יז), 'וְיָקֵם מִשָּׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן
73 וְיִתֵּן אֶת אֲדָרְגֵיו וַיִּשֶׂם אֶת קַרְשָׁיו וְיִתֵּן אֶת בְּרִיחָיו וַיִּקֶּם אֶת עַמּוּדָיו/
74 פַתַח בְּיוֹקֵם' וסיים ב'יוקם', ללמד שאין מורידין דבר שבקדושה אף
75 בצורת הדיבור המתיחסת אליו, וכל שכן בדברים הנוגעים לו עצמו.
76 מבררת הגמרא: וּמֵגִלָּן דְּמַעֲלִין – ומאיכן למדנו שיש לשנות דבר
77 שבקדושה רק לתוספת מעלה. משיבה הגמרא: אֶמַר רַבִּי אַחָא בְּר
78 יַעֲקֹב, דְּאֶמַר קְרָא על המחנות שהקטירו בהם מאתים וחמשים
79 אנשי עדת קרח (במדבר יז), 'אֵת מַחֲנֹת הַחַפְּטָיִם הָאֵלֶּה בְּנַפְשָׁתָם
80 וְעָשׂוּ אֹתָם רִקְעֵי פָחִים צִיפּוּי לְמוֹבָח אֵת בְּרִיחָיו וַיִּקֶּם אֶת עַמּוּדָיו/
81 וַיְהִי לְאוֹת לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל', כלומר, יש לרדד את המחנות של אלו
82 שפשעו בנפשותם לחלוק על ה' לטסים דקים ולעשותם ציפוי מוזבח
83 הנחושת כיון שנתקדשו בעת שהקטירו בהם, ויהיו לזכרון לישראל,
84 שכשיראדוהו יאמרו ציפוי זה הוא מאלו שחלקו על הכהונה ונשרפו,
85 וממילא יש ללמוד שמעלין בקודש, כיון שבתחילה תִּשְׁמִישׁ מוֹבָח
86 וְעִבְשֵׁיו גּוֹפּוֹ שֶׁל מוֹבָח – בתחילה שימשה נחושת זו להקטרה על
87 המזבח והיתה תשמיש מוזבח, והעולה להיות חלק מן המזבח עצמו.
88 הגמרא מביאה דרשה נוספת שטעמה משום מעלין בקודש ואין
89 מורידין: נאמר בלוחות השניות (דברים יג), 'וְאֶכְתָּב עַל הַלְּחָת אֶת
90 הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַלְּחָת הָרִאשׁוֹנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ וְשָׁמַתָּם
91 בְּאֹרֶן', וְתָנִי רַבִּי יוֹסֵף – שנה רב יוסף בברייתא, שהתיבות 'אשר
92 שברת' מיתרות, והרי זה מְלַמֵּד מסמיכותם ל'ושמתם בארון' שגם
93 הַלּוּחֹת הַשְּׁנִיּוֹת וגם שִׁבְרֵי לֹחֹת רִאשׁוֹנוֹת הֵיוּ מוֹנְחִין בְּאֹרֶן,
94 והטעם לזה משום שאין מורידין. וּמִכָּאֵן, יש ללמוד לְתַלְמִיד חָכֵם
95 שֶׁשָּׂכַח תְּלִמּוּדוֹ מִחֶמֶת אֹנֵסוֹ שְׁחָלָה או נטרד ברוחק מזונות ולא
96 היה סיפק בידו לחזור עליו, שֶׁאֵין נֹחֲגִין בּוֹ מִנְהַג בְּיָוֵן, כשם
97 שכיבדו את שברי הלוחות.
98 הגמרא מביאה סימן לשלושת המימרות של ריש לקיש דלהלן
99 (ס'מ"ן ב'פ"ל סר"ח ו'שכ"ח) – סימן למימרות 'פעמים שביטולה של
100 תורה זהו יסודה', תלמיד חכם שסרח אין מבזין אותו בפרהסיא, ו'כל
101 המשבח דבר אחד מתלמודו עובר בלאו'.
102 הגמרא מביאה את המימרות של ריש לקיש, ופוחתת בוז שלמד
103 מהפסוק 'אשר שברת': אֶמַר רִישׁ לְקִישׁ, פְּעָמִים

1 מקשה הגמרא: בְּשִׁלְמָא לְמָאן דְּאֶמַר צְפוֹן וְדָרוֹם שְׁפִיר – התירוץ
2 ששולחנות שלמה עמדו בשתי שורות ושולחן משה ביניהם עולה
3 יפה לדעה שהשולחנות עמדו צפון ודרום, שהשורות התחילו
4 מהכותל הצפוני ונמשכו על פני כל חצי ההיכל הצפוני, אֱלָא לְמָאן
5 דְּאֶמַר מִזְרָח וּמַעֲרָב עמדו השולחנות, ורוחבם מצפון לדרום,
6 ומתחילים בסמוך למחיצת אמה טרקסין שבמערב ההיכל ונמשכים
7 אל המזרח, קשה שאינם נכנסים בחצי ההיכל הצפוני, מְכַרְיָ – הרי
8 שֶׁלְחָן בְּמָה מְשׁוּף מִן הַכּוֹתֵל – שורת השולחנות הצפונית כמה
9 היתה רחוקה מכותל צפוני, שְׁתֵּי אַמּוֹת וּמַחְצָה, בכדי שיוכלו שני
10 מסדרי לחם הפנים להכנס שם בשבת, שלהילוך שני אנשים צריך
11 שתי אמות ומחצה כמבואר לעיל (פג), וְאִמָּה דִּידֵיהּ – הוסף על כך
12 אמה של רוחב שורת השולחנות עצמה, ועוד שְׁתֵּי אַמּוֹת וּמַחְצָה
13 דְּבִינֵי בֵּינֵי – שבין שורה זו לשולחן משה, וְאִמָּה של שולחן משה,
14 וְשְׁתֵּי אַמּוֹת וּמַחְצָה דְּבִינֵי בֵּינֵי – שבינו לבין השורה הדרומית,
15 וְאִמָּה דִּידֵיהּ – של שורה זו עצמה, הרי עשר אמות ומחצה,
16 אִישׁוּכְתָב דְּקֶאָכִיל שֹׁלְחָן פְּלִגָּא דְּאֶמְתָּא בְּדָרוֹם – נמצא שתופסים
17 השולחנות שבשורה החיצונה חצי אמה בדרום ההיכל, והתורה
18 אמרה (שמות כו לד) 'וְהִשְׁלַחַן תִּתֵּן עַל צֵלַע צְפוֹן'.
19 מתרצת הגמרא בדעת הסובר מזרח ומערב: מִי סְבַרְתָּ – האם הנך
20 סבור שֶׁשֶׁלְחָן דְּמִשָּׁה בְּתַרְדֵּיהּ הוּא יְתִיב – היה מונח בין שתי
21 השורות של שולחנות שלמה, לֹא כן הִיָּה, אֱלָא דְּמִדְּלִי לִיהּ וּמִנַּח
22 לִיהּ – היה מעלהו ומניחו בסמוך לקדש הקדשים במערב, וּמִיתַתִּי
23 לָהּ לְדִידֵיהּ פּוֹרְחָא – ומוריד את שתי השורות מעט מזרחה, שלא
24 יהיה שולחן משה נתון ביניהן ממש, וכיון שהמקדש היה גבוה
25 במערבו ומשתפע ויורד למזרח, נמצא ששולחנות שלמה היו נמוכים
26 משל משה בְּתַלְמִיד הַיּוֹשֵׁב לְפָנָי רַבּוֹ שֶׁהֵרֵב יוֹשֵׁב בְּמִקּוֹם גְּבוּהַ
27 מהתלמיד. ובמקום שהסתיים שולחן משה התחילו ראשי השורות
28 משני צידי, והרחיקו את השורות זו מזו מרחק שתי אמות ומחצה
29 בלבד, וממילא נכנסו שתייהן בשבע האמות הראשונות שבצפון
30 ההיכל.
31 הגמרא מביאה ברייתא המבררת אם סידרו לחם הפנים על כל
32 השולחנות והדליקו בכל המנורות או לא: תָּנִי רַבִּינָן, עֲשֶׂהָ שְׁלֵחָנוֹת
33 עֲשֶׂהָ שְׁלֵמָה מלבד שולחן משה, ומכל מקום לֹא הָיוּ מְסַדְּרִין לֶחֶם
34 הַפָּנִים אֱלָא עַל שֶׁל מִשָּׁה, שְׁנֵאמַר בענין עשיית כלי המקדש (מלכים
35 א' יח) 'וְאֵת הַשְּׁלֵחָן אֲשֶׁר עָלָיו לֶחֶם הַפָּנִים זֶהב' בלשון יחיד, הרי
36 שסידרו לחם רק על שולחן אחד והוא שולחן משה. וכן לגבי
37 המנורות, עֲשֶׂה מְנֻרוֹת עֲשֶׂה שְׁלֵמָה מלבד מנורת משה, ומכל מקום
38 לֹא הָיוּ מְדַלְקִין נרות אֱלָא בְּשֶׁל מִשָּׁה, שְׁנֵאמַר בדברי אביה מלך
39 יהודה אל ירבעם מלך ישראל וחילו שלא ילחמו באנשי יהודה
40 העובדים את ה' ושומרים את דיני המקדש (דברי הימים ב' יג א), (אֵת)
41 וּמְנֻרַת הַזָּהָב וְנִרְתִּיהּ לְכַעַר בְּעָרֵב, ונכתב בלשון יחיד, משום
42 שהדליקו רק במנורת אחת והיא מנורת משה. רַבִּי אֱלִעֶזֶר בֶּן שְׁמוּעַ
43 אֹמֵר, עַל כּוֹלָם – על כל השולחנות הָיוּ מְסַדְּרִין לֶחֶם, פעמים על
44 זה ופעמים על זה, שְׁנֵאמַר בענין עשיית כלי המקדש (שם ד יט) 'וְאֵת
45 הַשְּׁלֵחָנוֹת וְעֲלֵיהֶם לֶחֶם הַפָּנִים' בלשון רבים, הרי שסידרו על כולם.
46 וכן לגבי המנורות, כְּכֹלֵן הָיוּ מְדַלְקִין נרות, פעמים בוז ופעמים בוז,
47 שְׁנֵאמַר באותה פרשה (שם ד כ) 'וְאֵת הַמְּנֻרוֹת וְנִרְתֵיהֶם לְכַעַר
48 כְּמִשְׁפַּט לְפָנֵי הַדְּבָרִי זֶהב כְּנֹר', כלומר, את המנורות ונרותיהם
49 שמדליקים בהם לפני קדש הקדשים כמשפט התורה עשה מזהב
50 סגור, ומכך שכתוב 'לבערם' בלשון רבים מוכח שהדליקו על כולם.
51 רַבִּי יוֹסֵף בְּרַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר כְּתָנָא קָמָא, שֶׁלֹּא הָיוּ מְסַדְּרִין לֶחֶם
52 אֱלָא עַל שֶׁל מִשָּׁה, אֱלָא מָה אֲנִי מְקַיֵּם – כיצד מתקיים הפסוק

מנחות דף צט עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום המישי) קלט

58 וְאֶרְבֵּעָה כְּהֵנִים מִקְדָּמִין לְפָנֵיהֶם, שְׁנַיִם כְּדִי לִישׁוֹל שְׁנֵי קָדְרִים שֶׁל
 59 הַלֶּחֶם הַיֶּשֶׁן, וְשְׁנַיִם כְּדִי לִישׁוֹל שְׁנֵי בִּיבִין הַיִּשְׁנִים. תְּמַכְנִיסִים
 60 עֹמְדִים בְּצַפּוֹן וּפְנֵיהֶם לְדָרוֹם, וְהַמּוֹצִיאִין עֹמְדִים בְּדָרוֹם וּפְנֵיהֶם
 61 (בְּצַפּוֹן) [לְצַפּוֹן] וְנִמְצָא שְׁעוּמָדִים מִשְׁנֵי צִדֵי רוּחַ הַשּׁוֹלְחָן. אֵלּוּ –
 62 הַמּוֹצִיאִים, מוֹשְׁבֵינָא אֶת הַלֶּחֶם הַיֶּשֶׁן, וְאֵלּוּ – הַמְכַנְסִים, מְנִיחִין אֶת
 63 הַחֹדֶשׁ. וְהֵיוּ מִקְפִּידִים שִׁיהִיה טַפְחוֹ שֶׁל זֶה כְּנֶגְדַּת טַפְחוֹ שֶׁל זֶה,
 64 כְּלוֹמַר שְׁמִיד כְּשִׁמוֹצִיאִים קֶצֶת מִהִישָׁן מְכַנְסִים כְּנִגְדוֹ מִהַחֹדֶשׁ, כִּיּוֹן
 65 שְׁנִיאֲמַר בְּפִרְשַׁת הַשּׁוֹלְחָן (שְׁמוֹת כה ט) וְיָנַתַּעַל הַשְּׁלֶחָן לְחֶם פְּנִים לְפָנֵי
 66 תְּמִיד'.
 67 רַבִּי יוֹסִי חוֹלֵק וְאִמְרַה, אֲפִילוּ אִם אֵלּוּ נוֹטְלִין אֶת הַלֶּחֶם הַיֶּשֶׁן
 68 לְגַמְרֵי, וְאֵלּוּ מְנִיחִין לְאַחַר זְמַן אֶת הַחֹדֶשׁ, אֲפִי הֵיא הֵיתָה 'תְּמִיד', כִּי
 69 תְּמִיד פִּירוּשׁוֹ שֶׁלֹּא יִלֵּין הַשּׁוֹלְחָן בְּלִילָה לְלֹא לֶחֶם.
 70 הַמְשַׁנָּה מְבֹאֵרֵת אֶת סֹדֵר חֲלוּקַת לֶחֶם הַפְּנִים הַיֶּשֶׁן: יִצְאֻה הַכְּהֵנִים
 71 הַמּוֹצִיאִים וְיִתְנַגְּם – אֶת הַחֲלוֹת הַיִּשְׁנוֹת, עַל שְׁלֶחָן הַהֶהָב שֶׁהִיה
 72 בְּאֹרֶם. אַחֲרֵי כֵן הִקְטִירוּ אֶת הַבִּיבִין, שֶׁהֵם מְתִירִים אֶת הַחֲלוֹת
 73 בְּאִכְלָה. וְאֵלּוּ הֵיוּ הַחֲלוֹת מִתְחַלְקוֹת לְכַתְּנִים, בֵּין מִשְׁמֵר הַנֶּכֶס
 74 לְמִשְׁמֵר הַיּוֹצֵא. וְכִשְׁחֵל יוֹם בִּיפְרוּסִים לְהִיּוֹת בְּשִׁבְתָּ שֶׁהֵאֲכִילָה
 75 אֶסוּרָה, הִיוּ הַחֲלוֹת מִתְחַלְקוֹת לְעֶרֶב – לְמוֹצָאֵי שַׁבַּת וְיוֹם כִּיפּוּר,
 76 וְלֹא הִיוּ דוֹחִים אֶת חֲלוּקָתָם לְמוֹחַר, כִּיּוֹן שֶׁנִּפְסְלוּת בְּלִילָה.
 77 הַמְשַׁנָּה מְמַשְׁכֶּה בְּעֵינֵן חֲלוּקַת קִדְשִׁים בְּיוֹם כִּיפּוּר: כִּשְׁחֵל יוֹם
 78 הַכִּיפּוּרִים לְהִיּוֹת בְּעֶרֶב שַׁבַּת, כִּיּוֹן שֶׁאֶסוּר בְּאִכְלָה, לְכֵן שְׁעִיר מוֹסֵף
 79 שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁהוּא חֲטָאָה, וְדִינוֹ שֶׁנֶּאֱכַל לְיוֹם וְלִילָה, הִיה נֶאֱכַל
 80 לְעֶרֶב – בְּלִיל שַׁבַּת, וְאִף עַל פִּי שֶׁבְּעֶרֶב כְּשִׁמוֹתָר לֹאֲכֹלוּ אֶסוּר
 81 לְבִשְׁלוֹ, כִּיּוֹן שֶׁהוּא שַׁבַּת. וְהַפְּבִלִיִּים – כְּהֵנִים מֵאֲלֶכְסַנְדְּרִיָּה
 82 שֶׁבְּמִצְרַיִם, הִיוּ אוֹכְלִין אוֹתוֹ בְּשִׁהוּא חֵי – אִינוּ מְבוּשֵׁל, כְּדִי שֶׁלֹּא
 83 יִבּוֹא לִידֵי נוֹתֵר, מִפְּנֵי שְׁדַעְתָּן יָפָה – שְׁאִינֵם קָצִים בְּבִשָׁר שְׁאִינוּ
 84 מְבוּשֵׁל.

גמרא

85 שְׁנֵינוּ בְּמִשְׁנָה, רַבִּי יוֹסִי אֹמְרַה, אֲפִילוּ אֵלּוּ נוֹטְלִין וְאֵלּוּ מְנִיחִין, אֲפִי
 86 הֵיא הֵיתָה תְּמִיד', הַגְּמָרָה מְבִיאָה בְּרִייתָא שֶׁנִּתְבָּאֵרָה בַּהּ שִׁיטְתוֹ:
 87 הֵינָא בְּרִייתָא, רַבִּי יוֹסִי אֹמְרַה, אֲפִילוּ אִם שִׁלַּק אֶת הַמַּעֲרֵכָה
 88 הַיְשָׁנָה בְּשַׁחְרִית וְסִידֵר אֶת הַמַּעֲרֵכָה הַחֲדָשָׁה רַק בְּעֶרְבִית אִין כְּכָךְ
 89 כְּלוּם, וְלֹא מְבַטֵּל בּוֹה לְפָנֵי תְּמִיד' הַאֲמוּר בְּתוֹרָה. אֵלּא מַה אֲנִי
 90 מְקַיֵּים אֶת מַה שֶׁנֶּאֱמַר בַּפְּסוּק 'לְפָנֵי תְּמִיד', שֶׁלֹּא יִלֵּין הַשְּׁלֶחָן בְּלִילָה
 91 בְּלֹא לֶחֶם.
 92 הַגְּמָרָה מְבִיאָה גְּדֵרִים בְּחִיּוּב לִימוּד תּוֹרָה שֶׁנִּלְמַדִּים מִדְּבַרֵי רַבִּי יוֹסִי:
 93 אֲמַר רַבִּי אֲמִי, מְדַבְּרִין שֶׁל רַבִּי יוֹסִי, כִּשְׁבִשְׁשָׁה מַעֵט בְּשַׁחְרִית
 94 וְסִידְרוֹ שׁוּב בְּעֶרְבִית מִתְקַיֵּים 'תְּמִיד', נִלְמַד שֶׁאֲפִילוּ לֹא שָׁנָה אֲדָם
 95 אֵלּא רַק פֶּרֶק אֶחָד בְּשַׁחְרִית וּפֶרֶק אֶחָד בְּעֶרְבִית, קַיִים מְצוּת לֹא
 96 יָמוּשׁ (אֵת) סִפֵּר הַתּוֹרָה הֵזָה מִפִּיךָ וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמִם וְלַיְלָה' (יהושע א
 97 ח).
 98 הַגְּמָרָה מְבִיאָה מֵאֲמַר נוֹסֵף בְּעֵינֵן זֶה: אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן מְשׁוּם רַבִּי
 99 שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחִי, אֲפִילוּ אִם לֹא קָרָא אֲדָם אֵלּא קְרִית שְׁמַע בְּשַׁחְרִית
 100 וְעֶרְבִית, וּבִשְׂאֵר הַיּוֹם לֹא לְמַד כְּלָל, קַיִים מְצוּת לֹא יָמוּשׁ סִפֵּר
 101 הַתּוֹרָה הֵזָה מִפִּיךָ.
 102 הַגְּמָרָה מְבִיאָה מִחֲלוּקַת בְּעֵינֵן אֲמִירַת מֵאֲמַר זֶה בְּפָנֵי עַם הָאָרֶץ:
 103 וְדָבָר זֶה שֶׁבְּקִרְיַת שְׁמַע יוֹצֵאִים גַּם יְדֵי מְצוּת תְּלִמּוּד תּוֹרָה, אֶסוּר
 104 לְאוֹמְרוֹ בְּפָנֵי עַמֵּי הָאָרֶץ, שֶׁלֹּא יֵאֲמָרוּ שְׁאִין צוֹרֵךְ לְהַרְגִיל בְּנֵיהֶם
 105 לְתִלְמוּד תּוֹרָה, כִּיּוֹן שֶׁיִּצְאֻ בְּקִרְיַת שְׁמַע. וְרָבָא אֲמַר, מְצוּה
 106 לְאוֹמְרוֹ בְּפָנֵי עַמֵּי הָאָרֶץ, כִּיּוֹן שׁוֹה יְגִדֵּל בְּעֵינֵיהֶם אֶת חֲשִׁבוֹת
 107 הַתּוֹרָה, שִׁיאֲמָרוּ, אִם עַל קְרִיאַת שְׁמַע יֵשׁ שֶׁכֵּר גְּדוּל כּוֹה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב
 108 בְּהַמְשַׁךְ הַפְּסוּק (יהושע א ט) 'כִּי אַז תִּצְלִיחַ אֶת דְּרָכְךָ וְאַז תִּשְׁכַּל', כֹּל
 109 שְׁכֵן לְמִי שְׁעוֹסֵק בְּתוֹרָה כֹּל הַיּוֹם שֶׁשִׁכְּרוֹ גְּדוּל, וְיִרְגִּילוּ אֶת בְּנֵיהֶם
 110 לְלִמּוּד תּוֹרָה.
 111 הַגְּמָרָה מְבִיאָה עוֹד לִימוּד מִהַפְּסוּק 'לֹא יָמוּשׁ סִפֵּר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ'
 112 וְגו': שֶׁאֵל בֶּן דָּמָה בֶּן אַחֲזוֹתָ שֶׁל רַבִּי יִשְׁמַעְיָל אֶת רַבִּי יִשְׁמַעְיָל,
 113 כְּגוֹן אֲנִי שְׁלֵמְדִיתִי כָּל הַתּוֹרָה בּוֹלָה, מַהוּ לְלַמּוֹד חֲכָמַת יְנִיָּת.
 114

1 שְׁבִיבוּלָה שֶׁל תּוֹרָה זֶהוּ יְפִינָה – אִף הַמְבַטְלָה יִקְבַּל שֶׁכֵּר כְּאִילוֹ
 2 עֶסֶק בַּהּ, כְּשִׁבְטִילָה לְצוֹרֵךְ קִיּוֹם מְצוּת, דְּכִתִּיב בְּעִשִׂית לוחות שניות
 3 (דברים י א) וְאָכַתְבַּת עַל הַלְּחָת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הִיוּ עַל הַלְּחָת
 4 הָרִאשִׁינִים אֲשֶׁר שִׁבְרָתָ, וְיֵשׁ לְלַמּוֹד שֶׁאֲמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 5 לְמִשָּׁה יִישֵׁר כְּכָךְ שֶׁשִׁבְרָתָ, אִף שֶׁשִׁבְרָתָן בִּטֵּל תּוֹרָה, וְהוּא הַדִּין
 6 לְמַבְטֵל תּוֹרָה לְצוֹרֵךְ קִיּוֹם מְצוּת.
 7 הַגְּמָרָה מְבִיאָה מִימְרָא שְׁנִיָּה שֶׁל רִישׁ לְקִישׁ לְגַבִּי לִזְמִידֵי תּוֹרָה: וְאֲמַר
 8 רִישׁ לְקִישׁ, תְּלָמִיד חָכֵם שִׁפְרָה – נִכְשֵׁל בְּעֵבֵרָה אִין מְבִין אוֹתוֹ
 9 לְנִדּוּתוֹ פְּפִרְהִסְיָא, שְׁנִיאֲמַר בְּתוֹכַחַת ה' לְיִשְׂרָאֵל (יהושע ד ט) וְכִשְׁלַת
 10 הַיּוֹם וְכִשְׁל גַּם נְבִיא מְבִיא עִמָּךְ לַיְלָה, וְיֵשׁ לְדְרוּשׁ שֶׁאִם נִכְשֵׁל נְבִיא
 11 בְּעֵבֵרָה בְּפָהוּ בְּלַיְלָה שְׁאִין רּוֹאִים בּוֹ וְאֵל תְּפִרְסְמוּ.
 12 הַגְּמָרָה מְבִיאָה מִימְרָא נּוֹסֵפֶת שֶׁל רִישׁ לְקִישׁ לְגַבִּי זְכִירַת הַתּוֹרָה:
 13 וְאֲמַר רִישׁ לְקִישׁ, כָּל הַמְשַׁבַּח דְּבַר אֶחָד מִתְּלָמוּדוֹ, שֶׁנִּתְעַצַּל
 14 מִלְּחַזּוֹר עֲלֵיו וּשְׁכַחוּ, עוֹבֵר פְּלָאוּ, שְׁנִיאֲמַר בְּצִוּוֵי זְכִירַת הַתּוֹרָה (דברים
 15 ט) 'הַשְּׁמַר לָךְ וְיִשְׁמַר נִפְשֶׁךָ מֵאֵד פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים' וְגו', וְהֵינּוּ
 16 בְּדַרְבֵי אֲבִין אֲמַר רַבִּי אִילְעָא, דְּאֲמַר רַבִּי אֲבִין אֲמַר רַבִּי אִילְעָא,
 17 כָּל מְקוֹם שֶׁנִּיאֲמַר בְּתוֹרָה 'הַשְּׁמַר' פֶּן וְאֵל אִינוּ אֵלָא מְצוּת לֹא
 18 תַעֲשֶׂה, וְאִף כֵּאֵן 'הַשְּׁמַר' הוּא לֹא לְשׁוֹכַח תּוֹרָתוֹ. רַבִּינָא אֲמַר, לֹא
 19 כֵּן, שֶׁ'הַשְּׁמַר' וְפִי שְׁנֵי לְאוּן נִינְהוּ, וְעוֹבֵר בְּשִׁנְיָהֶם. רַב נַחֲמָן בְּר
 20 יִצְחָק אֲמַר, עוֹבֵר בְּשִׁלְשָׁה לְאוּן, גַּם בְּיִשְׁמוּר, שְׁנִיאֲמַר 'הַשְּׁמַר לָךְ
 21 וְיִשְׁמַר נִפְשֶׁךָ מֵאֵד פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים'. מוֹסִיף רַב נַחֲמָן בְּר יִצְחָק,
 22 יְכוּל יַעֲבֹר אֲפִילוּ שֶׁכְּשֶׁכַח מִחֲמַת אוֹנְסוֹ, תְּלָמוּד לִזְמַר בְּהַמְשַׁךְ
 23 הַפְּסוּק וְפִין יְסוּרוּ מִלְּבָבְךָ, שֶׁרַק בְּמִסְרִים מְלַבֵּן בְּפִשְׁעֵה הַתְּנוּב
 24 מְדַבֵּר. הַגְּמָרָה מְבִיאָה לִימוּד דּוּמָה מִפְּסוּק זֶה, רַבִּי דִּיקְתָאֵי בְּרַבִּי
 25 יִנְאִי אֲמַר, יְכוּל יַעֲבֹר בְּלֹא אִין אֵלּוּ אֲפִילוּ תְּקַפָּה עֲלָיו מְשִׁנָּה – לֹא
 26 הֵבִינָה כְּרֵאוֹ וּלְכֵן שֶׁכַּחַה. תְּלָמוּד לִזְמַר בְּתַחֲלוֹת הַפְּסוּק וְרַק הַשְּׁמַר
 27 לָךְ, וְרַק מִיַּעוּט, לְלַמּוֹד שֶׁרַק בְּשׁוֹכַח בְּפִשְׁעֵה עוֹבֵר וְלֹא בְּתַקְפָּה
 28 עֲלָיו מְשִׁנָּה.
 29 הַגְּמָרָה מְבִיאָה מִימְרָא בְּעוֹנֵשׁ הַמְשַׁכַּח תּוֹרָתוֹ: רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי אִלְעָזָר
 30 דְּאֲמַרֵי תְּרִיבִיּוּהוּ – אֲמָרוּ שְׁנֵיהֶם, תּוֹרָה נִיתְּנָה בְּאַרְבָּעִים יוֹם, וְאִף
 31 נִשְׁמָה נִצְרָה בְּאַרְבָּעִים יוֹם, לְלַמּוֹד שֶׁכָּל הַמְשַׁמֵּר תּוֹרָתוֹ וְחִזּוֹר
 32 נִשְׁמָתוֹ מִשְׁתַּמְרָת, וְכֹל שֶׁאִינוּ מְשַׁמֵּר אֶת הַתּוֹרָה אֵלּא פּוֹשַׁע בַּה
 33 וְשׁוֹכַח אִין נִשְׁמָתוֹ מִשְׁתַּמְרָת. הַגְּמָרָה מְבִיאָה בְּרִייתָא הַמְבֹאֵרֵת זֹאת
 34 בְּמִשְׁל, תְּנָא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְיָל, מִשְׁל לְמַה הַדְּבַר דּוּמָה, לְאֲדָם
 35 שְׁמַסֵּר צְפוּר דְּרוֹד לְעֵבְדוֹ לְשִׁמְרָה, וְאֲמַר לוֹ, כְּמִדּוּמָה אֵתָה שֶׁאִם
 36 אֵתָה מֵאֲבָדָה שְׁאִנִּי נוֹטֵל מִמָּךְ אִיפְרָךְ בְּרַמְיָה, לֹא כֵן, נִשְׁמָתָךְ אֲנִי
 37 נוֹטֵל מִמָּךְ, וְאִף ה' מִסֵּר תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל וְהוֹזִירָם לְשִׁמְרָה, וְהַמְאֲבָדָה
 38 נוֹטֵל ה' אֶת נַפְשׁוֹ.
 39
 40 גְּבִי לֶחֶם הַפְּנִים (ויקרא כד ט-ט) נֵאֲמַר 'בְּיוֹם הַשַּׁבַּת בְּיוֹם הַשַּׁבַּת יַעֲרַכְנוּ
 41 לְפָנֵי ה' תְּמִיד וְגו', וְהִיתָה לֵאחֲרָן וּלְבָנָיו וְאֲכַלְהוּ' וְגו'. נִלְמַד מִכָּאֵן
 42 שֶׁלֶחֶם הַפְּנִים נֶעֱרַךְ עַל הַשּׁוֹלְחָן מִשַּׁבַּת לְשַׁבַּת, וְכֵן שֶׁהַכְּהֵנִים אוֹכְלִים
 43 אֶת הַלֶּחֶם כְּשִׁמְסִירִים אוֹתוֹ. מְשַׁנְתֵּינוּ מְבֹאֵרֵת כִּיצַד הִיוּ עוֹרְכִים אֶת
 44 הַלֶּחֶם, וְאֵת אֹפֶן חֲלוּקַת הַלֶּחֶם הַיֶּשֶׁן: שְׁנֵי שׁוֹלְחָנוֹת הִיוּ בְּאֹרֶם
 45 מְבַפְּנִים – בְּתוֹךְ הָאוֹרֶם, עַל פֶּתַח הַבַּיִת – לִיד פֶּתַח הַהֵיכָל. אֶחָד שֶׁל
 46 שְׂיִישׁ וְאֶחָד שֶׁל זָהָב. עַל שֶׁל שְׂיִישׁ הִיוּ נּוֹתְנִים הַכְּהֵנִים אֶת לֶחֶם
 47 הַפְּנִים הַחֹדֶשׁ בְּכַנְסָתוֹ הַהֵיכָל, וְעַל שֶׁל זָהָב אֶת הַלֶּחֶם הַיֶּשֶׁן
 48 בְּצִיצֵיתָאוֹ מִהַהֵיכָל, וּמוֹנַח שֶׁם עַד שִׁיקְטִירוֹ אֶת הַלְּבוֹנָה שֶׁבְּבוֹיכִים.
 49 וְעֵשׂוֹ כֵן, כְּדִי לְהַרְאוֹת שְׁמַעְלֵין בְּקוֹדֶשׁ וְלֹא מוֹרִידִין, וּלְכֵן בְּכַנְסוֹתוֹ
 50 לְסִדְרוֹ עַל שׁוֹלְחָן הַזֹּהָב, מְנִיחִים אוֹתוֹ עַל שֶׁל שְׂיִישׁ, לְהַעֲלוֹתוֹ מִשְׂיִישׁ
 51 לְזָהָב. וּבִיצֵיתָאוֹ, כִּיּוֹן שֶׁהִיה עַל שׁוֹלְחָן הַזֹּהָב, מְנִיחִים אוֹתוֹ עַל שֶׁל
 52 זָהָב, וְלֹא עַל שֶׁל שְׂיִישׁ, שׁוֹ יְרִידָה. וְהִיה עוֹד שׁוֹלְחָן אֶחָד שֶׁל זָהָב
 53 מְבַפְּנִים – בְּתוֹךְ הַהֵיכָל, הוּא הַשּׁוֹלְחָן שֶׁעֲשֶׂה מִשֶׁה רַבִּינוּ, שְׁעָלָיו הִיה
 54 מוֹנַח לֶחֶם הַפְּנִים הַיֶּשֶׁן.
 55 הַמְשַׁנָּה מְבֹאֵרֵת כִּיצַד הִיוּ מְחַלְפִים אֶת הַלֶּחֶם: וְאַרְבָּעָה בְּתָנִים
 56 נִכְנְסִין, שְׁנַיִם שְׁבִיבִים שְׁנֵי קָדְרִים שֶׁל לֶחֶם הַפְּנִים, וְשְׁנַיִם שְׁבִיבִים
 57 שְׁנֵי בִּיבִין – שְׁתֵּי כְּפוֹת מִלְאוֹת לְבוֹנָה, שְׁצִרִיךְ לְהַנִּיחֵן עִם הַלֶּחֶם.

8 מצות לא תעשה שנו. (בשטר) דִּקְא אַם נִרְצָה לְגַרְשׁ, וְהוּא אָמַר ו
 9 הַמְצָה הַשְּׁנוֹ — הָאִזְהָרָה שְׁהִזְהַר הָאָדָם יתעלה: 'וְכַתֵּב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֶת וְנָתַן בְּיָדָהּ"
 10 מִלְּהַחְזִיר גְּרוּשָׁתוֹ אַחַר שְׁנֹשְׂאֵת לְאַחַר, וְהוּא (דברים כד, א). וְכִבֵּר נִתְבְּאָרוֹ דִּינֵי מְצָוָה זֹה, כְּלוּמַר
 11 אָמְרוּ יתעלה: "לֹא-יִוָּכַל בְּעֵלָה הָרֹאשׁוֹן אֲשֶׁר- דִּין גְּרוּשִׁין, בְּשִׁלְמוֹת בְּמַסְכַּתָּא הַמֵּיחַדָּת לְכָף,
 12 שְׁלֵמָה לְשׁוֹב לְקַחְתָּהּ" (דברים כד, ד). וְהַעֹבֵר עַל כְּלוּמַר מַסְכַּת גִּטִּין.
 13 לְאוּ זֶה — לִוְקָה. וְכִבֵּר נִתְבְּאָרוֹ דִּינֵי מְצָוָה זֹה
 14 בְּכַמְּהָ מְקוֹמוֹת בִּיבְמֹת.

יום שישי ט"ו סיון ה'תשע"א

יום שבת קודש ט"ז סיון ה'תשע"א

המשך ביאור למס' מנחות ליום רביעי עמ' א

15 היא מְדַבְּרֵיו כִּדְ הֵי מוֹנְחִין – מהאופן שהיו הברים מונחים, שנתונים
 16 היו לאורכו של בית, ממזרח למערב, וכיון שהיו הברים קבועים
 17 לרחבו של הארון (כמבואר להלן ע"פ א), נמצא שאורך הארון עמד
 18 לרחבו של בית.
 19 מבררת הגמרא: וּבְדִיּוֹ מְנַלְלֵן שִׁמְכוּנִים כִּנְגַד אַרְכּוֹ שֶׁל בֵּית. משיבה
 20 הגמרא: דִּתְנִינָא, נאמר לגבי נתינת הארון ובדיו בקדש הקדשים
 21 בחנוכת הבית הראשון (מלכים א' ח ט), 'וַיֵּאָרְכוּ הַבָּדִים וַיִּרְאוּ רֹאשֵׁי
 22 הַבָּדִים מִן הַקֹּדֶשׁ עַל פְּנֵי הַדְּבִיר וְלֹא יָרְאוּ הַחוּצָה' וגו'. מפרשת
 23 הברייתא: אילו היה כתוב רק 'וַיֵּאָרְכוּ הַבָּדִים' יָכוֹל הִיית לפרש שהיו
 24 ארוכים אך לֹא הֵיוּ נוֹעֲצִין בְּפִרוּכָתָהּ, תלמוד לומר 'וַיִּרְאוּ רֹאשֵׁי
 25 הַבָּדִים מִן הַקֹּדֶשׁ עַל פְּנֵי הַדְּבִיר', שנראים היו בהיכל. ואי וַיִּרְאוּ –
 26 ואם היה כתוב רק 'ויראו וגו' על פני הדביר' יָכוֹל הִיית לפרש שיהיו
 27 מְקַרְעִין בְּפִרוּכָתָהּ וַיּוֹצְאִין אֶל הַהִיכָל, תלמוד לומר 'לֹא יָרְאוּ
 28 הַחוּצָה', הָא כִּי צִיד הֵיוּ נִרְאִים וְאִינֵם נִרְאִים,

הגמרא את הברייתא שבה אמר זאת רבי: דִּתְנִינָא, רַבִּי אֹמֵר, כתוב
 בתורה 'וְנָתַתָּה עַל הַמַּעֲרֻכֶת לְבִנְהָ וְזָה', וְעַל' הֵיינו בְּסֻמּוּדָה, שיניח
 את הבזיכין על השולחן ליד המערכות. אֵתָהּ אֹמֵר עַל בְּסֻמּוּדָה, או
 אֵיינו אֵלָא עַל מַמְשׁ, 'על גבי'. תשובתך, בְּשֵׁהוּא אֹמֵר בְּהַקְמַת
 המשכן (שמות מ א) 'וְסִכַּתָּה עַל הָאָרֶץ אֵת הַפְּרָכָתָהּ, ומכך שהפרוכת
 תלויה מן הצד, וכתבה התורה 'על', הֵינִי אֹמֵר שֶׁעַל הוּא בְּסֻמּוּדָה.
 7 שנינו במשנה: כָּל הַפְּלִיִם שֶׁבְּמִקְדָּשׁ וְכוּ' הֵיוּ עוֹמְדִים אַרְכּוֹ לֵארוֹכוֹ
 8 של בית. הגמרא מביאה ברייתא המחלקת בזה בין הארון לבין שאר
 9 כלי המקדש: תֵּנוּ רַבְּנָנָן, כָּל הַפְּלִיִם שֶׁבְּמִקְדָּשׁ, הֵיינו המנורות
 10 והשולחנות, אֲרַבְּנָן מְכוּוֹן לְאָרְכּוֹ שֶׁל בֵּית, מִמְּזָרְחַת לְמַעֲרָב, הוּיָן
 11 מֵהָאָרְזוֹן שֶׁאֲרַבְּנָן מְכוּוֹן לְחִצְבּוֹ שֶׁל בֵּית, מִצֶּפֶן לְדָרוֹם. מוסיפה
 12 הברייתא: וְכִדְ – בכיוון זה הִיָּה הארון מוֹנֵחַ, וְכִדְ הֵינִי מוֹנְחִין.
 13 מבררת הגמרא: מֵאֵי קָאָמַר – מֵהִי הַכוּוּנָה בְּזֶה. משיבה הגמרא: הַכִּי
 14 קָאָמַר, הַהוּכַחַה שֶׁכִּדְ הִיָּה הארון מוֹנֵחַ, אַרְכּוֹ מְכוּוֹן לְרוּחַב הַבֵּית,

המשך ביאור למס' מנחות ליום חמישי עמ' ב

14 שרוצה לשלמו ולהיפטר ממנו, כלומר שלא יאמר אדם אלמד פרק
 15 אחד ואיפטר, וְאֵי – שאין אֵתָהּ רִשְׁאֵי לְפִטְמוֹר עֲצָמָךְ מִתָּן, כי אף אם
 16 למדת, תמיד צריך להוסיף וללמוד.
 17 הגמרא מביאה מאמר נוסף בענין לימוד התורה ושכרה: אִמַר הַנְּקִיָּה,
 18 מֵאֵי דְבִתְיָב – מהו שכתוב, 'וְאֵת הַסִּיתָךְ מִפִּי צַר, רַחֵב לֹא מוֹצֵק
 19 תַּחְתִּיתִי' וגו' (איוב לו טו). בּוֹא וְרֵאָה שְׁלֵא כְּמִדַּת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 20 מִדַּת בִּשְׂרָר וְדָם, כִּי מִדַּת בִּשְׂרָר וְדָם הִיא, שְׁאֵרִים מְסִית – מפתה את
 21 חֲבִירוֹ לַעֲבוֹר מִדְּרָבֵי חַיִּים לְדְרָבֵי מִיתָה – מדרך טובה לרעה, אבל
 22 אין דרכו לפתותו לעבור מדרך רעה לטובה, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 23 מְסִית אֵת הָאָדָם – מפתהו לסור מדְרָבֵי מִיתָה לְדְרָבֵי חַיִּים, שְׁנֵאָמַר
 24 'וְאֵת הַסִּיתָךְ מִפִּי צַר', כלומר שהקדוש ברוך הוא מסית את האדם
 25 ללמוד תורה כדי שינצל מִגִּיהֵנָם שְׁפִיָּה צַר. ולמה פיה צר, כִּדִּי
 26 שְׁעִשְׁנָה יֵהָא צְבוּר

1 קָרָא עֲלָיו הַמִּקְרָא תִּהְיֶה – ענה לו מהפסוק הזה, 'לֹא יָמוּשׁ סֵפֶר
 2 הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ וְהִנִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה'. צֵא וּבְדוּק שְׁעָה שְׂאִינָה
 3 לֹא מִן הַיּוֹם וְלֹא מִן הַלַּיְלָה – שאין שעה כזאת, וְלִמּוֹד כִּהַּ חֲכָמַת
 4 יוֹנִית. ממושיכה הגמרא, וּפְלִגָּא – וחולק רבי ישמעאל שפירש את
 5 הפסוק, שמצוה ללמוד כל היום, על דבריו דְרָבֵי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי,
 6 דְאָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, פְּסוּק זֶה אֵיינו לֹא
 7 חוֹכְהָ וְלֹא מְצוּהָ, אֵלָא בְּרָכָה, שְׂרָאָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת יְהוֹשֻׁעַ
 8 שְׁדַבְּרֵי תוֹרָה חֲכִיבִים עֲלָיו בְּיוֹתֵר, שְׁנֵאָמַר 'וּמִשְׁרָתוֹ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון
 9 נָעַר, לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֵהָל' (שמות לג א), אָמַר לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 10 יְהוֹשֻׁעַ, כָּל כִּדְ חֲכִיבִין עֲלֵיךְ דְבָרֵי תוֹרָה, וְהַבְטִיחוּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
 11 הוּא, 'לֹא יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ' – שלא תשכח את תורתך.
 12 הגמרא מביאה עוד מאמרים בענין תלמוד תורה: הֵנָּה דְבִי רַבִּי
 13 יִשְׁמַעְאֵל, דְבָרֵי תוֹרָה לֹא יְהוּ עֲלֵיךְ חוֹכְהָ – כאדם שיש לו חוב,